
Letno poročilo
2023

Kazalo

01	—	Uvodnik	3
02	—	Misija	4
03	—	Vizija	5
04	—	Učinki	6
05	—	Projekti	7
06	—	Zgodbe	11
07	—	Razkrinkavenje.si	14
08	—	Onkraj besed	19
09	—	Delavnice in izobraževanja	25
10	—	Mednarodno sodelovanje	28
11	—	Nagrade	32
12	—	Pogled naprej	35
13	—	Ljudje	37
14	—	Finančno poročilo	43
15	—	Podporniki in donatorji	46

Ko se jadra napno

Foto Matej Povše

Pravijo, da gre v šesto rado, ampak za Oštro očitno velja, da gre rado v peto. V letu dni od prejšnjega, petletnega poročila se je zgodilo in spremenilo veliko.

Objavili smo kar tri kompleksne preiskovalne projekte.

Financiranje za projekt Detektor premoženja, v katerem objavljamo podatke o premoženju politikov, smo prvič poskušali pridobiti že leta 2019. Neverjetno se mi zdi, da smo ga lani čisto zares objavili, celo v dvoje, skupaj z našim sestrskim centrom v Zagrebu. Obe ekipi ta čas pripravljata tretjo, doslej najobsežnejšo fazo objave.

Koncept projekta Lov na stanovanje si je zamislil Matej Zwitter. Da bi ugotovil, koliko stanovanj v zadnjih letih so kupili tisti, ki so potrebovali dom, in koliko tisti, ki so hoteli nekam odložiti svoj 'odvečni' denar, je uporabil kar šest javnih podatkovnih baz.

Naš projekt Zvezoskop z interaktivno vizualizacijo kariernih poti politikov je navdušil zaslužna profesorja matematike in statistike dr. Vladimirja Batagelja in dr. Anuško Ferligoj, pa tudi poslušalce Vala 202, ki so vodjo projekta Klaro Škrinjar izglasovali za ime tedna.

Zame osebno je sicer najlepše priznanje ekipi izrekla profesorica Ferligoj, ko je dejala, da bi podatkom, ki smo jih zbrali, dala oceno 10.

Usposabljali smo še osem novih študentov, a ne le novinarstva, saj so se uredništvu pridružili tudi mladi z drugih študijskih smeri. Tako smo jih doslej v petih letih usposobili že dvajset, s

čimer smo pomembno prispevali k razvoju slovenskega novinarstva.

Dolgoletne izkušnje Oštra z usposabljanjem novinarjev so nam pomagale tudi pri pridobivanju statusa nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu na področju medijev. Novembra lani je to potrdila pristojna komisija kulturnega ministrstva, zato ta čas že razmišljamo o kampanji za pridobivanje donacij 1 odstotka – vaše in naše – dohodnine.

Začeli smo tudi z intenzivnimi, targetiranimi delavnicami za deset slovenskih medijev, ki jih izvajamo v njihovih uredništvih. Teme so si izbrali sami, v grobem pa zadevajo preiskovalno in podatkovno novinarstvo, preverjanje dejstev in digitalno varnost.

Načelo kontinuiranega izobraževanja je eno ključnih načel Oštra, zato smo se lani veliko usposabljali tudi sami. Osrednja uredniško-novinarska ekipa se je udeležila Svetovne konference preiskovalnih novinarjev (GIJC), kjer je več dni nadgrajevala svoje znanje in veščine.

Ker gre za konferenco, ki je (bila) izjemno pomembna za moj osebni profesionalni razvoj, sem bila toliko bolj ponosna, da so se je lahko s pomočjo nizozemskega veleposlaništva v Ljubljani udeležili vsi ključni sodelavci uredništva.

Na GIJC je bil z nami tudi Uroš Škerl Kramberger, izkušen preiskovalni novinar, ki se je Oštru pridružil januarja. Z njegovim prihodom smo izpolnili zavezo, ki smo jo dali lani v petletnem poročilu, in sicer, da bomo uredništvo razširili tudi s kakšnim izkušenim kolegom ali kolegico.

Medtem se je na Razkrinkavanju.si odvil generacijski preobrat, ki smo ga načrtovali vsaj eno leto. Uredniško vodenje projekta sta prevzela Žana Erznožnik in Samo Demšar, ki sta se v inkubatorju za bodoče preiskovalne novinarje, ki deluje vzporedno z Razkrinkavanjem.si, izpopolnjevala od zgodnjih študentskih let. Ko opravita še to usposabljanje, bosta za stalno predsedala izključno na preiskovalni del Oštra, njune odgovornosti pa bo prevzel nov uredniški par.

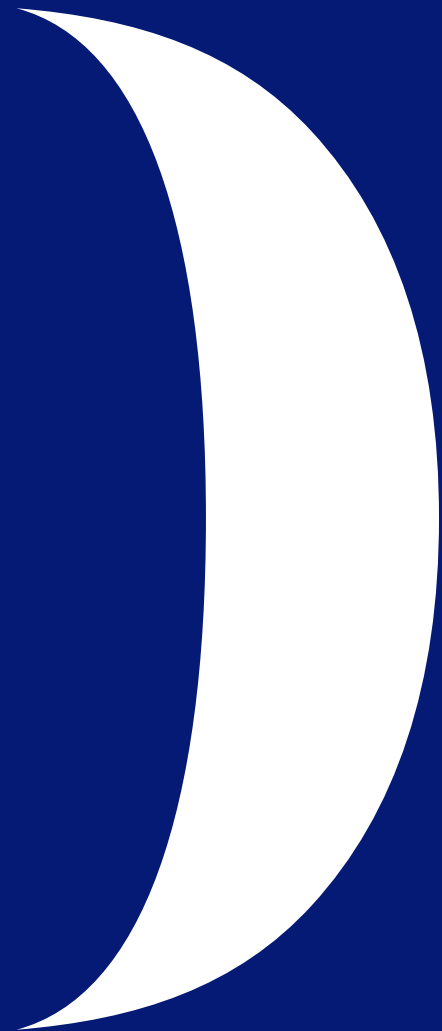
Oba sta dokaz, da inkubator deluje, kot je bil zamišljen, še dodatno potrditev pa smo dobili nedavno, ko je bil ta projekt nominiran za mednarodno nagrado SozialMarie za družbene inovacije.

Prepričana sem, da moramo novinarji zagotoviti generacijsko kontinuiteto, sicer pojutrišnjem ne bo več novinarjev, ki bodo zapisani izključno kakovostnemu novinarstvu, z njimi pa bo izgini-la tudi demokratična javna razprava. Prav tako moramo vseskozi iskati nove načine pripovedovanja zgodb in razpravljanja o družbenih problemih, da bi ostali v koraku s časom.

Družbeni problemi so se v zadnjem letu pospešeno množili doma in v tujini, zato smo hvaležni vsem, ki ste z nami odgovorno in velikodušno delili pomembne informacije. Brez vas ni nas.

Anuška Delić

ustanoviteljica in odgovorna urednica

Oštro goji preiskovalno in podatkovno novinarstvo, uveljavlja pravico vedeti kot eno od temeljnih človekovih pravic, širi novinarsko znanje in prispeva k vzgoji prihodnjih generacij novinarjev.

Vizija

Center že od ustanovitve poganja želja, da bi pripomogel k prerodu novinarstva, zlasti k zaščiti, razvoju in zagotavljanju kakovostnega preiskovalnega novinarstva v Sloveniji in njeni soseščini.

Prepričani smo, da je profesionalno, neodvisno in odgovorno novinarstvo steber demokratične družbe, brez katerega se bo ta sesula vase, z njo pa tudi novinarski poklic.

V Sloveniji in soseščini si želimo novinarskih ekip, ki bodo poročale izključno v javnem interesu in v skladu z novinarskim kodeksom, ter medijev, ki bodo kakovostnemu in pokončnemu novinarstvu dali prednost pred interesno-oglasno naravnano uredniško politiko in 'klikfehtanjem'. Želimo si javnosti, ki se bo dejavno zavedala ključnega pomena kakovostnega novinarstva za

delovanje demokratične družbe in ga bo pripravljena podpreti s pohvalo in strokovnim nasvetom, pa tudi z mikrodonacijami ali članarino.

Javnosti, ki bo v medijskem poročanju znala ločiti informacijo od polinformacije ali dezinformacije in bo novinarjem spet zaupala, da opravljajo svoje delo vestno, preudarno, vztrajno in skladno z najvišjimi profesionalnimi standardi.

Želimo si javnih uslužbencev, ki bodo prepoznali korupcijo in o njej spregovorili, ter politikov, ki se ne bodo otepali politične odgovornosti. Navsezadnje pa si želimo tudi ceha, ki se bo hotel pogledati v ogledalo in iskreno razpravljati o številnih boleznih sodobnega novinarstva, nato pa se bo vrnil k izvirnemu poklicnemu načelu – nadzoru nad vsakršnimi centri moči.

Učinki Oštra

3+4×

priznanje napake

12×

odprava nepravilnosti
pri ločenem zbiranju
odpadkov

1+2×

inšpekcijski postopek

5×

umik objave

2+5×

umik/popravek
napačne vsebine

2×

preiskava KPK

2×

regulatorni ukrepi

2×

razkritje goljufije v
drugi evropski državi

2×

odkritje kršenja
avtorskih pravic

1×

zunanjepolitični
ukrep

1×

prijava Facebooku

1×

spodbuditev upravnih
postopkov

3×

Oštro kot primer dobre
prakse v mednarodnih
in domačih raziskavah
medijev in novinarstva

3×

poobjava ugotovitev

1×

opomin KPK

1×

izbor poslušalcev
javnega radia

2×

poobjava

1×

objava oglasa za
zaposlitev

1×

zahvala vpletene
osebe

učinki v letu 2023

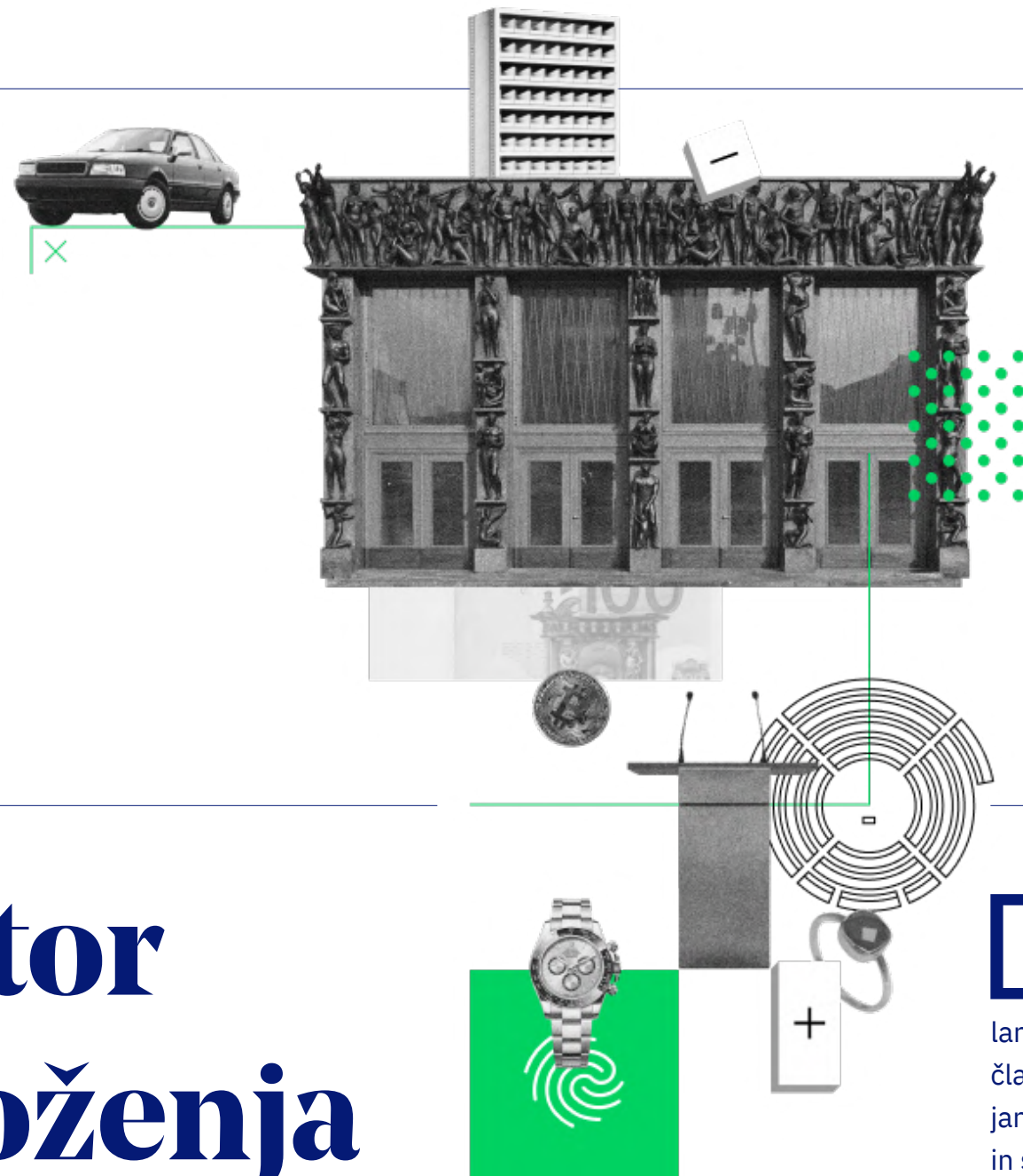
učinki v prejšnji petletki

05

Projekti

Detektor premoženja

PREBERI VEČ

Detektor premoženja je prvi primer sistematične javne objave premoženja slovenskih političnih funkcionarjev. Maja lani je ekipa objavila podatke o premoženju članov in članic vlade, v drugi fazi, ki je sledila januarja, pa še podatke o državnih sekretarjih in sekretarkah.

Po zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije so v Sloveniji šele od februarja 2022 javni le podatki o spremembah premoženja funkcionarjev v času mandata, ki pa so skopi in včasih zelo pomanjkljivi.

Strokovnjaki na področju preprečevanja korupcije opozarjajo, da je javnost teh podatkov pomembna za nadzor nad morebitnimi navzkrižji interesov in nedovoljenim okoriščanjem na javnem položaju. V številnih evropskih državah so

Javni dostop do podatkov o premoženju funkcionarjev:

- zmanjšuje možnosti za osebno okoriščanje v javnem sektorju in korupcijo,
- kaže, ali prihodki funkcionarjev ustrezajo njihovemu premoženju,
- državljanom, novinarjem in civilni družbi omogoča nadzor nad centri moči.

podatki o premoženju funkcionarjev javni.

Oštro je tako prvi v Sloveniji zagrizel v identifikacijo, analizo in preverbo podatkov o premoženju funkcionarjev. Novinarji so jih zbirali več mesecev z uporabo kar najširšega nabora preiskovalnih in podatkovnih novinarskih tehnik, saj so delo začeli le z imeni funkcionarjev. Morali so identificirati tudi njihove družinske člane, kajti funkcionarji nanje pogosto prenešajo premoženje.

Vsi podatki so bili pred objavo notranje preverjeni, vsi funkcionarji pa so bili pred objavo seznanjeni z vsemi ugotovitvami in so imeli na voljo dovolj časa za odziv, popravke in dopolnitve.

Detektor premoženja je bilateralni projekt, sočasno poteka tudi na Hrvaškem, kjer je Oštro leta 2021 ustanovil sestrski center.

Preiskava je pokazala, da je skoraj petina tržnih stanovanj v novogradnjah na treh območjih z najvišjimi cenami v državi naložbenih.

Lov na stanovanje

PREBERI VEČ

» Investicija se poplača prej kot v osmih letih,« je obljubljal oglas za nakup stanovanja v eni izmed novih ljubljanskih sosesk.

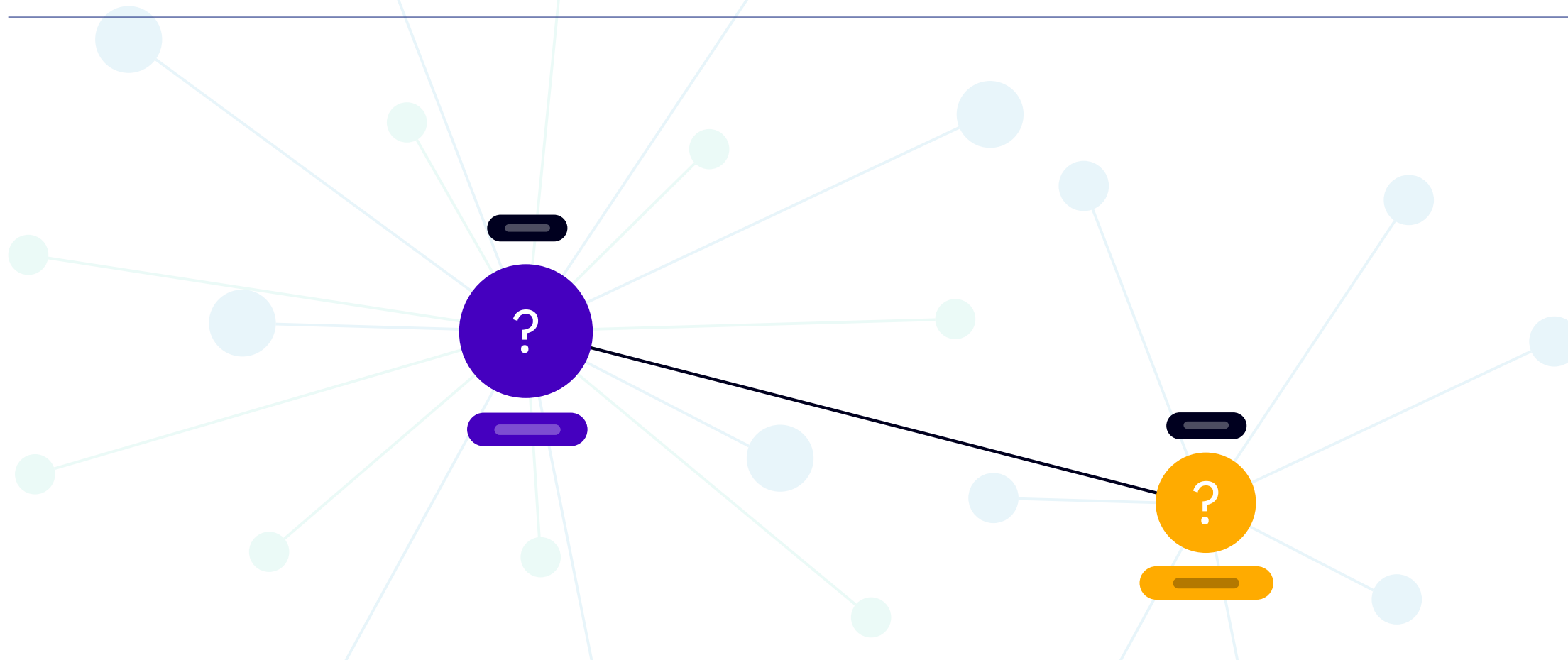
Ekipa Oštra se je v projektu Lov na stanovanje poglobila v špekulativne nakupe novozgrajenih nepremičnin, da bi ugotovila, kolikšen del je namenjenih naložbam in ne bivanju lastnikov.

Zbrali in analizirali smo zemljiškoknjižne izpiske za več kot 6000 stanovanj in enodružinskih hiš v treh regijah z najvišjimi cenami nepremičnin. Podatke smo združili z drugimi javnimi evidencami, kot sta registra najemnih pogodb in turističnih nastanitev, v katerih smo iskali indice, da je stanovanje za lastnika investicija.

Skoraj vsako peto stanovanje v Ljubljani, zgrajeno v zadnjih osmih letih, je naložbeno, smo ugotovili. V mestnem središču, kjer so cene najvišje, pa je naložbenih več kot 40 odstotkov stanovanj.

Cene stanovanjskih nepremičnin v Ljubljani so najvišje v državi, toda stanovanjska kriza ni omejena le na prestolnico. Cene v alpskih in obalnih turističnih občinah skoraj že dosegajo ljubljanske, zato smo poleg Ljubljane analizirali tudi ti dve območji.

V Kranjski Gori je denimo več kot polovica novozgrajenih stanovanj namenjenih za oddajanje turistom ali počitniško rabo, v Piranu pa je le tretjina namenjenih počitnikovanju.

Sodelovanje v študijskih letih se pozneje pogosto opredmeti tudi v političnih karierah.

Zvezoskop

PREBERI VEČ

Karierne in življenjske poti političnih funkcionarjev so v mali državi, kot je Slovenija, močno prepletene, naj gre za institucije, kjer so se izobraževali, prejšnje delodajalce, politične stranke ali prosti čas.

Oštro je zato ustvaril Zvezoskop, interaktivno vizualizacijo kariernih presečišč članov vlade, državnih sekretarjev in poslancev državnega zbora. Z njim želi javnosti omogočiti vpogled v karierna presečišča političnih funkcionarjev in samostojno raziskovanje njihovih dosedanjih poklicnih poti, preteklih zaposlitev ter članstva v političnih strankah in drugih interesnih skupinah.

Ekipo projekta Zvezoskop je za delovno izhodišče vzela javno objavljene življenjepise političnih

funkcionarjev, nato pa jih je z uporabo preiskovalnih in podatkovnih novinarskih tehnik dopolnila in nadgradila.

Novinarji so vse podatke dvojno preverili, kar pomeni, da sta se s posameznim funkcionarjem neodvisno ukvarjala po dva člana ekipe. Vse politične funkcionarje so novinarji tudi pravočasno seznanili z zbranimi podatki, da so jih lahko popravili ali dopolnili.

Preverjene podatke je Oštro po objavi projekta prenesel še v prosto dostopni podatkovni zbirki Wikidata in OpenSanctions. Zvezoskop je tako v korist širše mednarodne skupnosti prispeval tudi k odprtemu dostopu do informacij.

06

Zgodbe

---

24. 1. 2024

Azbest v kozarcu vode

Mednarodna agencija za raziskovanje raka je leta 1972 prvič obravnavala nevarnost azbesta. Že takrat so raziskave kazale na povečano tveganje za razvoj raka na prebavilih, toda še danes ni povsem jasno, kako tvegano je zaužitje azbestnih vlaken, denimo v pitni vodi.

V Sloveniji je po podatkih geodetske uprave še 4,4 odstotka celotnega slovenskega vodovodnega omrežja iz azbestnocementnih cevi. Večina cevi je starejših od 40 let in se tako bližajo koncu življenjske dobe, kar povečuje možnost poškodb in izpustov azbesta v vodo.

V nekaterih občinah je delež azbestnih cevi precej višji od povprečja. Med njimi sta denimo občini Brda, kjer je azbestnih še 39 odstotkov cevi, in Kanal ob Soči, kjer je Salonit Anhovo nekoč proizvajal azbestne izdelke.

Foto: Andrew Seaman, Unsplash

13. 6. 2023

Kako je Slovenec prodal orožje teroristu

Novembra 2020 je Dunaj pretresel teroristični napad. Kujtim Fejzulaj je v devetih minutah ubil dve ženski in dva moška, še 23 ljudi pa je ranil. Nato ga je ubil policist na prizorišču.

Avstrijski organi so v tej zadevi pripravili 20 ljudi in izvedli skupno 30 hišnih preiskav, številni so končali v zaporu.

Toda slovenski dobavitelj orožja za ta napad, Marsel Ostrš, ni imel hišne preiskave in v Sloveniji ga, kot vse kaže, niso odločno preiskovali. Na zaslišanje, ki so ga zahtevale avstrijske oblasti, je prišel brez mobilnega telefona, saj da ga na sodišču tako in tako ne sme imeti. Zato so mu ga zasegli šele pozneje.

Maja lani ga je avstrijsko sodišče obsodilo na devet mesecev pogojno, ko je priznal, da je teroristu prodal eno od dveh orožij. Drugo – jurišno puško – je sodišče iz postopka izločilo zaradi tožilske napake.

V tem času se je v kazenskem postopku v Braziliji zaradi domnevnega tihotapljenja kokaina znašla tudi Ostrševa mama. Branila se je, da je v državo prišla v imenu svojega življenjskega partnerja, da bi podpisala dokumente za odprtje verige sladole darn.

Foto: Xinhua/STA

9. 10. 2023

Oglaševalci ne blokirajo oglasov na dezinformacijskih portalih

Oštro je lani analiziral dostopne podatke o oglaševanju na 17 slovenskih portalih, ki so vir dezinformacij ali se nanje sklicujejo. Na vsaj desetih izmed teh je v letih 2021 in 2022 prek različnih spletnih oglaševalskih platform oglaševalo najmanj 269 oglaševalcev.

Po oceni Oštra so izdajatelji petih portalov, ki objavljajo dezinformacije, zavajajoče poročajo ali take vsebine poobjavljajo, to so Nova24tv, Demokracija, Domovina, Škandal24 in E-Mari-bor, v tem času za oglaševanje prek platforme Google AdSense skupno prejeli od 61.700 do 117.700 evrov.

V obdobju analize so izdajatelji teh petih portalov za oglaševanje prejeli vsaj 37.640 evrov javnega denarja. Na portalih je oglaševalo najmanj devet porabnikov javnega denarja, in sicer ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Slovenske železnice in družba za avtoceste, javni gospodarski zavod Protokolarne storitve ter občine Vrhnika, Brežice, Grosuplje, Lendava in Beltinci.

Ilustracija: Jernej Žumer

15. 11. 2023

Iz Rusije z ljubeznijo

Trenutno največji ljubljanski nepremičninski projekt – Regentov kvart – je ob zori ruskega napada na Ukrajino hitro dobil nova lastnika. Zdaj sta to poljski poslovnež (90 %) in slovenski poslovnež (10 %), ki imata dolgoletne izkušnje v podjetjih v lasti ruskih oligarhov.

Trdita, da sta resnična investitorja, toda tega, kako sta ruskemu lastniku povrnila dotedanji več kot petmilijonski osebni vložek v projekt, nočeta pojasniti. Večino denarja je poljski večinski lastnik dobil pod tržnimi pogoji na evropskem trgu terjatev, pravi.

Izvirni vložek je zagotovil bivši ruski lastnik, osebno. Čeprav danes ni sankcioniran, je sankcioniran njegov osebni posojilodajalec, ruski oligarh. Nova lastnika pa denarja, čeprav je vrednost projekta ocenjena na 85 milijonov evrov, nista dobila pri bankah.

Izvor denarja za nepremičninski projekt, ki bo opazno predrugačil ljubljanske Dravlje, tako ostaja skrivnost, nezadovoljstvo okoliških prebivalcev s projektom pa tli že 20 let, odkar so prvič izvedeli zanj.

Foto: Matej Povše

Celovitega pregleda ljubljanskih novogradenj kot naložbenih priložnosti smo se lotili v projektu Lov na stanovanja. Zanimivo, tudi tam nas je pot peljala na Regentovo.

07

Razkrinka- vanje.si

Razkrinkavanje.si, Oštrov projekt za preverjanje verodostojnosti javnih vsebin, bo maja dopolnil že pet let delovanja. V tem času je ekipa mladih novinarjev in študentov preverila več kot 580 trditev, samo v zadnjem letu več kot 110.

Razkrinkavanje.si je tudi inkubator za preiskovalne novinarje. Študenti in mladi novinarji, ki se pridružijo Oštru, se ob kritični presoji medijskih izjav in vsebin učijo veščin preiskovalnega in podatkovnega novinarstva, spoznavajo digitalna orodja, ki jih potrebujejo pri svojem delu, in se učijo pravilno brati in uporabljati baze podatkov. V Oštrovem inkubatorju smo v tem času usposabljali že 20 študentov oziroma mladih novinarjev.

PRISTRANSKO

JULIJ

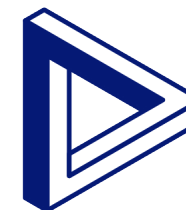
Vodstvo Inter- continenta- la pristransko o Fursovem nadzoru

Vodstvo hotela Intercontinental Ljubljana je junija lani trdilo, da obisk finančne uprave in policije, ki sta v prostorih hotela preverjala spoštovanje delovnopravne zakonodaje, ni »v nikakršni zvezi« s poslovanjem hotela.

Furs je namreč ugotovil, da je sedem sobaric, ki so v hotelu delale prek zunanjega izvajalca in poslovnega partnerja Intercontinentala, delo opravljalo brez pogodbe. Po ocenah sogovornikov je [outsourcing] obvod mimo določil kolektivnih pogodb, s katerim si podjetja lahko znižajo stroške dela.

Po prejemu novinarskih vprašanj so v Intercontinentalu objavili oglas za neposredno zaposlitev sobaric, ki so prej delo opravljale na črno prek zunanjega izvajalca.

Izjava vodstva hotela Intercontinental je **pristranska**.

MANIPULATIVNO

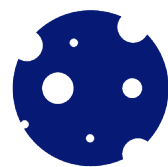
AVGUST

Portal Nova24tv manipuliral o financiranju protipoplavne varnosti

Portal Nova24tv.si je avgusta lani poročal, da bi novela zakona o vodah, ki je bila julija 2021 zavrnjena na referendumu, »omogočala tudi večjo poplavno varnost, saj bi se povečala sredstva za vzdrževanje vodotokov«.

Novela zakona je res predvidevala možnost dodatnega financiranja javnih gospodarskih služb na področju urejanja voda iz sklada za vode, toda vlada je ta ukrep še pred referendumom uvedla z zakonom o interventnih ukrepih za pomoč gospodarstvu in turizmu pri omilitvi posledic epidemije covid-19.

Trditev je **manipulativna**.

NEUTEMELJENO

LAŽNO

OKTOBER

Objava o prodaji neoznačenih izdelkov z GSO je lažna

Nekdanji občinski svetnik v Pivki Siniša Čeligoj je oktobra lani na facebooku trdil, da »Žito in Mercator prodajata neoznačeno gensko spremenjeno hrano«.

Živilo, ki vsebuje gensko spremenjene organizme (GSO) ali je bilo iz njih proizvedeno, mora biti po slovenski in evropski zakonodaji označeno. Ministrstvo za kmetijstvo je pojasnilo, da inšpektorji za varno hrano v prodajalnah Mercatorja in Žita niso ugotovili neskladij, povezanih z živili, pridelanimi iz GSO.

Trditev je **neutemeljena**.

V isti objavi, ki je sicer v obtoku že leta, je kot avtorica navedena docentka na ljubljanski ekonomski fakulteti Slavica Čepon. Pojasnila je, da ni avtorica in da ima zaradi objave že dolgo težave. Uredništvu je predložila več pozivov za umik objav in prošenj za pomoč, ki jih je različnim institucijam brez uspeha pošiljala od leta 2016. Za pomoč pri zaježitvi lažne informacije o njenem avtorstvu je bila hvaležna.

Ker docentka ni avtorica trditve, smo objavo označili tudi za **lažno**.

LAŽNO

NOVEMBER

Posnetek občinskega odbora SDS ne prikazuje orožja pod bolnišnico v Gazi

Občinski odbor stranke SDS Cirkulane je novembra lani na facebooku trdil, da je »pod bolnišnico v Gazi tudi trgovina z orožjem«. Objavili so posnetek, na katerem ljudje v vojaški zaščitni opremi pregledujejo kose orožja in drugo vojaško opremo.

Posnetek je avgusta na družbenem omrežju X objavil izraelski novinar in v objavi pojasnil, da je bil posnet na Zahodnem bregu, v bližini Ramale. Izraelska policija je 1. septembra na tem omrežju delila posnetek več racij v Betuniji, mestu blizu Ramale, ki so jih izvedli več kot mesec dni pred začetkom izraelskih povračilnih ukrepov po terorističnem napadu Hamasa 7. oktobra. Primerjava tega posnetka s tistim, ki ga je delil občinski odbor SDS, je potrdila, da oba prikazujeta isto racijo izraelske policije v Betuniji.

Po prejemu novinarskih vprašanj so v občinskem odboru priznali napako in izbrisali objavo. Objava je **lažna**.

LAŽNO

FEBRUAR

Fotografija temnopoltih najstnikov z albansko zastavo ni iz Kranja

Anonimni uporabnik, ki na družbenem omrežju X redno širi nestrpne vsebine, je 17. februarja letos objavil fotografijo štirih temnopoltih najstnikov, ki v rokah držijo albansko zastavo. »SD in levičarski bumerang v šoli v Kranju,« je pripisal k fotografiji, ki so jo nato razširjali tudi uporabniki facebooka.

Toda avtorica fotografije z uporabniškim imenom @arbenitashala_ je fotografijo objavila že leta 2020, po dostopnih podatkih pa prihaja s Kosova in živi v ZDA. Prav tako informacije, da bi fotografija nastala v šoli v Kranju, ni potrdila nobena od tamkajšnjih šol.

Objava je **lažna**.

1×
zahvala vpletene osebe

5×
umik/popravek napačne vsebine

1×
objava oglasa za zaposlitev po prejemu novinarskih vprašanj

V zadnjem letu 15 učinkov »razkrinkov«

4×
priznanje napake

2×
poobjava

2×
inšpekcijski postopek

08

Onkraj besed

Besede in slike nadgrajujemo v sodobne pripovedne oblike. In v pregledna spletna orodja, s katerimi se naši bralci in obiskovalci spletnih strani lahko tudi sami poskusijo v brskanju po podatkih.

Tuširanke

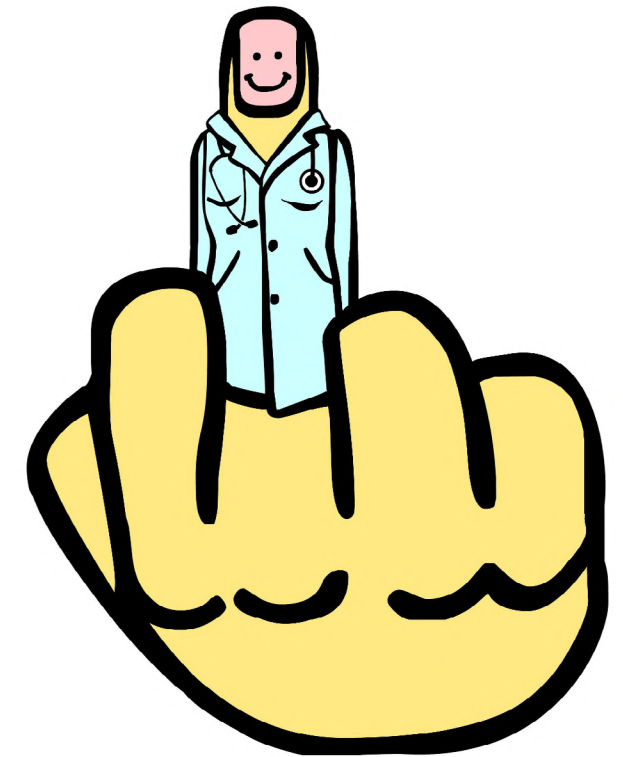
Tuširanke ostajajo nepogrešljiv del Oštrovih vsebin in priljubljena popestritev za bralce. Ustvarjalcem se je v zadnjem letu pridružil ilustrator Jernej Žumer, še naprej pa ... še naprej pa za nas pero v tinto pomakajo tudi Matej de Cecco, Istvan David, Milanka Fabjančič, Samira Kentrić, David Krančan in Izar Lunaček.

OGLEJ SI TUŠIRANKE

Ilustracija: Izar Lunaček

Ilustracija: Samira Kentrić

Oštova nagradna križanka

Za šesti rojstni dan Oštra smo pripravili **nagradno križanko**. Ker obletnica letos pade na konec tedna, smo jo objavili prej, da bi svojim bralcem popestrili velikonočni oddih. Naslovno ilustracijo je narisal legendarni hrvaški ilustrator Dubravko Mataković.

REŠI OŠTROVO NAGRADNO KRIŽANKO

Ilustracija: Dubravko Mataković

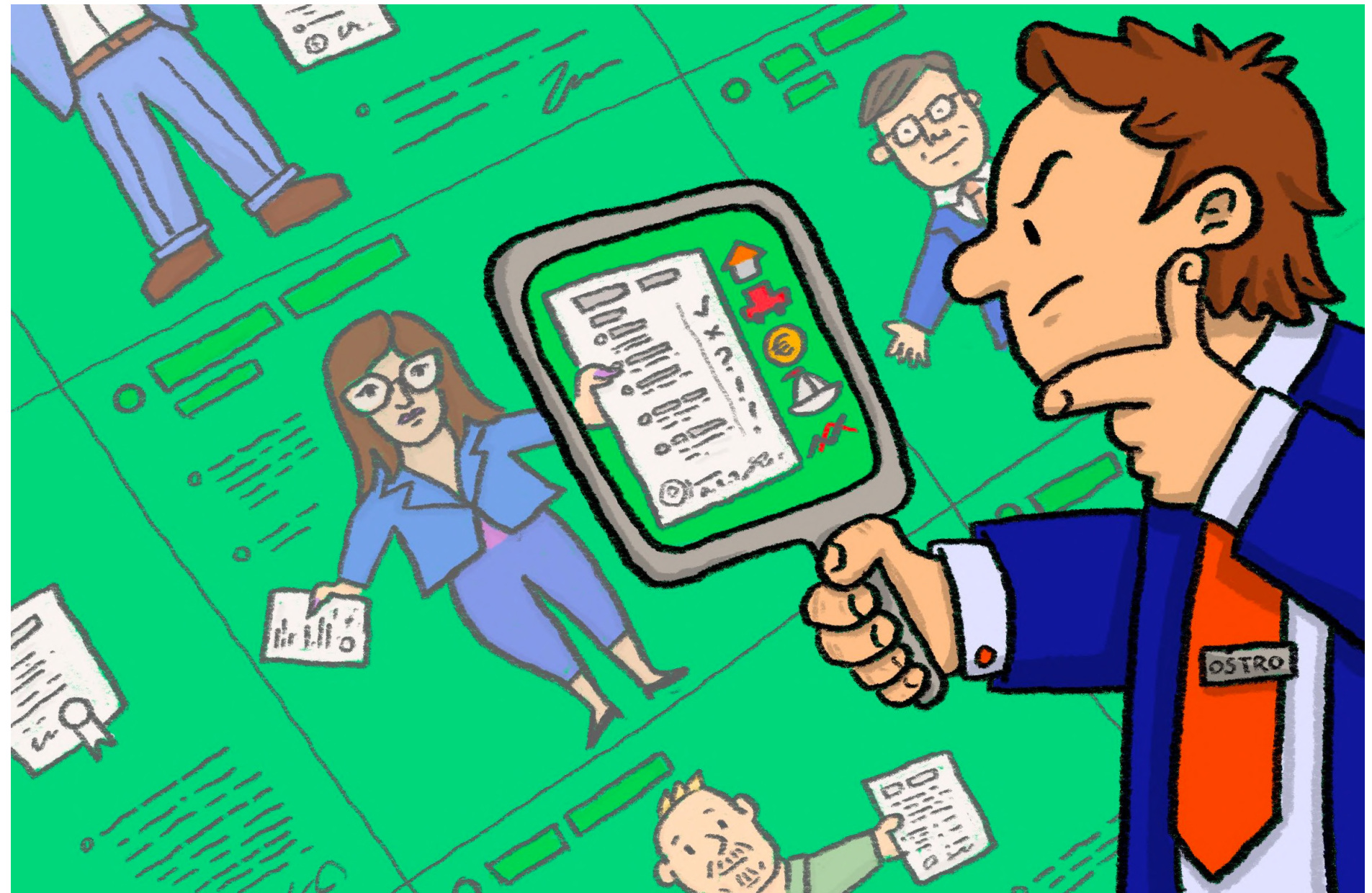
Jeseni bomo bazo podatkov dopolnili z že tretjo skupino funkcionarjev.

Detektor premoženja

Novinarji, predstavniki civilne družbe in aktivni državljani lahko v **Detektorju premoženja** brskajo po podatkih o premoženju političnih funkcionarjev. Oštro s tem projektom prispeva k prizadevanjem za zaježitev korupcije in osebnega okoriščanja na javnih funkcijah.

PREBRSKAJ DETEKTOR PREMOŽENJA

Ilustracija: Jernej Žumer

Zvezoskop

Oštrovi bralci v **Zvezoskopu** samostojno raziskujejo življenjske in karijerne poti poslancev, ministrov in državnih sekretarjev. Pregledujejo lahko njihova osebna omrežja in jih primerjajo z omrežji drugih politikov.

PREBRSKAJ ZVEZOSKOP

Analiza podatkov za Zvezoskop

Zaslužna profesorja **dr. Anuška Ferligoj** in **dr. Vladimir Bagatelj**, ki sta analizirala podatke Zvezoskopa, sta v video intervjuju spregovorila o analizi družbenih omrežij in o časih, ko so bili pomnilniki računalnikov manjši od podatkovnih zbirk, družbena omrežja pa so pomenila nekaj povsem drugega kot danes.

POGLEJ VIDEO

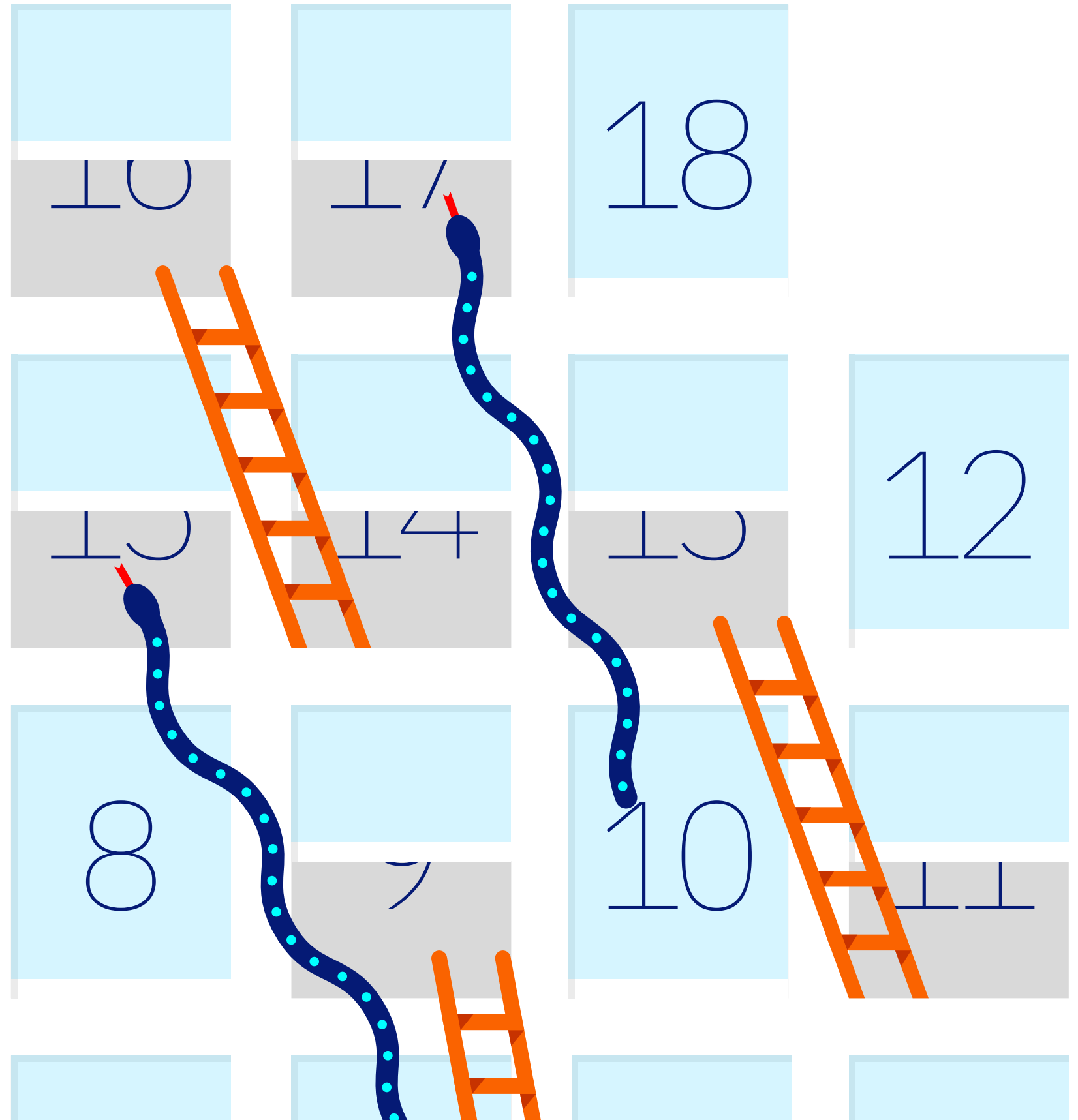

Poišči si dom

Podatkovno-preiskovalni projekt Lov na stanovanje smo dopolnili s preprosto spletno igro **Poišči si dom**.

VRZI KOCKO IN NAJDI DOM

Oblikovanje: Jan Virant, Mashoni

09

Delavnice in izobraževanja

2023

Medgeneracijsko proti dezinformacijam, Ljubljana, Maribor, Dravograd, delavnice za medijsko pismenost starejših od 65 let

Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, predstavitev preverjanja dejstev

DISCO, konferenca digitalne suverenosti, Ljubljana, delavnice digitalne varnosti in analize družbenih omrežij

Global Investigative Journalism Conference 2023, Göteborg (Švedska), predavanji o sledenju odpadkom z napravami GPS in izobraževanju mladih novinarjev ter delavnice o delu z Excelom, OpenRefinom in Datawrapperjem

Letna konferenca OCCRP, Göteborg (Švedska), predavanje o izobraževanju novinarjev in predstavitev projekta Detektor premoženja

Data Harvest 2023, Mechelen (Belgija), predavanje o SLAPP tožbah in delavnici o delu z OpenRefinom

Mednarodni kongres študentov novinarstva, FDV, Ljubljana, predavanje o digitalni varnosti za novinarje

Inštitut za komunikacijske študije, Skopje (Severna Makedonija), delavnice o preiskovalnem novinarstvu in digitalni varnosti za novinarje

Društvo novinarjev Slovenije, Celje, Koper, delavnice o dostopu do informacij javnega značaja za novinarje

2024

Dnevi Univerze na Primorskem, Koper, predstavitev preverjanja dejstev

Gimnazija Ledina, Ljubljana, predstavitev preverjanja dejstev

Oštro/Društvo novinarjev Slovenije, Ljubljana, izobraževalni dan – prenos veščin s svetovne konference preiskovalnih novinarjev 2023

Projekt VerifEye (Hrvaška), delavnice preverjanja dejstev, prilagojene projektu za povečanje verodostojnosti informacij, ki zadevajo otroke in mladostnike

Univerza VERN in partnerji (Hrvaška), delavnice preverjanja dejstev, prilagojene projektu razvoja fact-checkinga v turističnem sektorju

Delavnice za uredništva 10 slovenskih medijev, ciljane delavnice, prilagojene potrebam posameznega medija (v teku)

... In še nismo zaključili

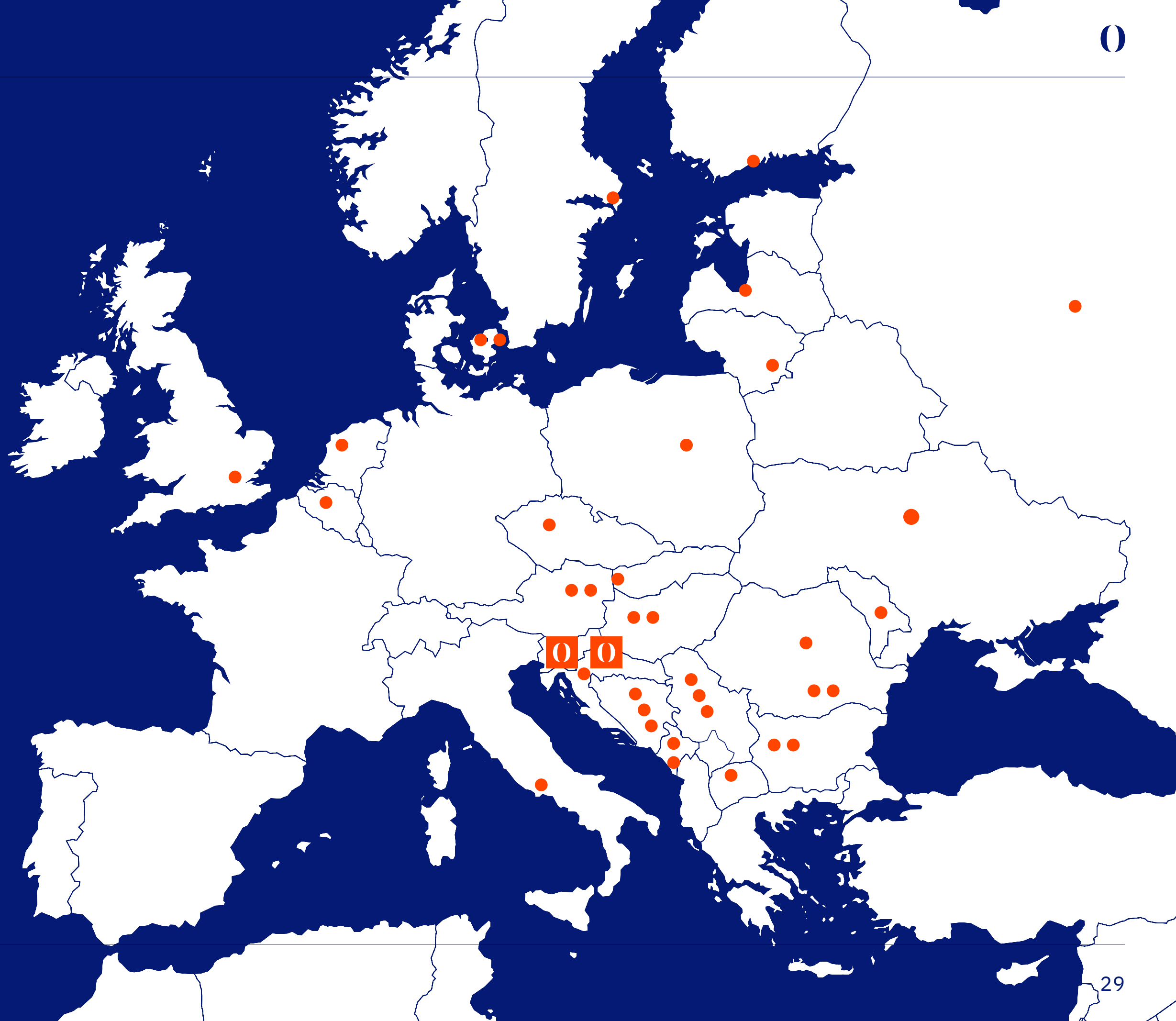
10

**Mednarodno
sodelovanje**

Ostro sodeluje in si izmenjuje znanje s številnimi novinarji, neprofitnimi in profitnimi mediji po svetu.

Točke na zemljevidu vodijo na
spletna mesta nekaterih med njimi.

Azbest v pitni vodi

V preiskavi Azbest v pitni vodi je sedem medijev iz šestih evropskih držav preverjalo razširjenost azbestnocementnih cevi v nacionalnih vodovodnih omrežjih. V Sloveniji je takšnih še 4,4 odstotka cevi. Na Hrvaškem in v Italiji se je odzvala le približno polovica komunalnih podjetij, ki imajo v prvi državi še dobrih 5 odstotkov, v drugi pa 9 odstotkov azbestnocementnih cevi. V Veliki Britaniji je ta delež v različnih okrajih od 1- do 27-odstoten.

Deforestacija, d. o. o.

Mednarodni konzorcij preiskovalnih novinarjev (ICIJ) je koordiniral preiskavo mednarodne trgovine s tikovim lesom, v kateri je sodelovalo 39 medijev. Zaradi odpornosti proti vremenskim vplivom tikovino cenijo v ladjarski industriji, toda največje zaloge so v Mjanmaru, kjer je razširjena nezakonita sečnja. V Evropi se je kot središče za uvoz tega lesa uveljavila Italija, prek njenih pristanišč pa ga uvažajo tudi trgovci iz drugih evropskih držav, med njimi iz Slovenije.

Evropski poslanci pod drobnogledom

Po aferi Katargate so se evropski novinarji pod vodstvom nizozemskega medija Follow the Money lotili preiskave o prekrških evropskih poslancev (MEP Misconduct Investigation). Odkrili so nekaj več kot 250 prestopkov 163 poslancev. Največ kršitev je bilo povezanih z neprimernim vedenjem, v nekaterih primerih pa je šlo za huda kazniva dejanja.

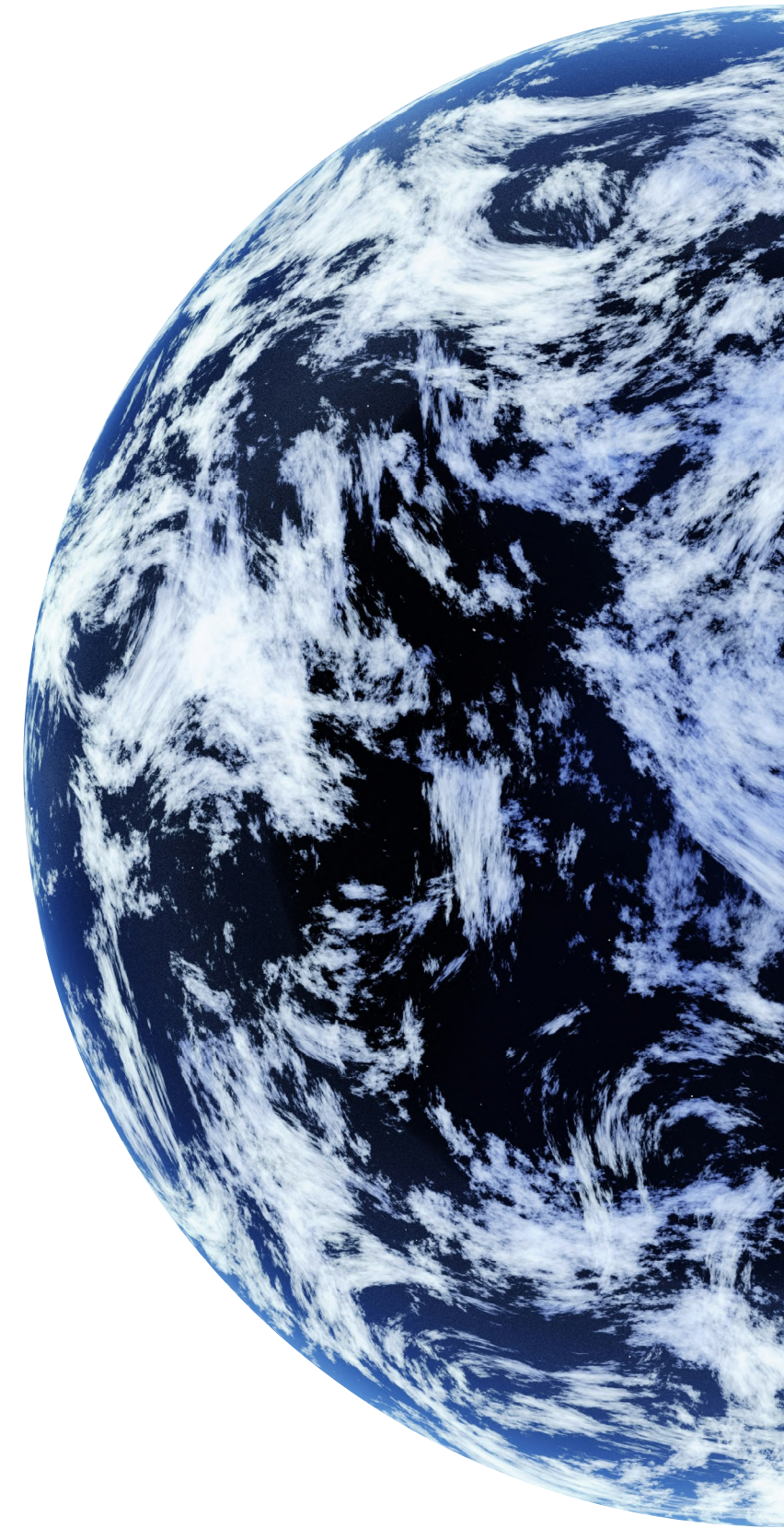

Ciper – zaupno

V mednarodni preiskavi Ciper – zaupno je več kot 270 novinarjev osem mesecev analiziralo 3,6 milijona dokumentov šestih ciprskih ponudnikov finančnih storitev. Med drugim so odkrili, da je tam poslovalo vsaj 44 politično izpostavljenih oseb, tudi sankcionirani ruski oligarhi. Oštro je objavil zgodbo o lastništvu 85-milijonskega stanovanjskega projekta v Ljubljani, soseske Regentov kvart.

Orkestri za razširjanje dezinformacij

Novinarji 12 evropskih medijev smo v projektu Firehose of Falsehood analizirali facebook skupine, da bi ugotovili, kako se prek tega omrežja širijo dezinformacije. Pregledali smo več kot 19 tisoč javnih skupin in strani na facebooku ter skoraj 18 tisoč kanalov in skupin aplikacije telegram. Na desetine spletnih mest v srednji in vzhodni Evropi, kakšno tudi v Sloveniji, je povezanih z ruski propagandnimi viri, teorijami zarote in skrajno desnimi portali.

11

Nagrade

2023

OCCRP, katerega član je tudi Oštro, nominiran za Nobelovo nagrado za mir.

Mednarodni preiskovalni projekt Sledilnik ruskega premoženja, pri katerem je sodeloval tudi Oštro, nominiran za evropsko novinarsko nagrado v kategoriji inovativnega novinarstva.

Oštrova centra na seznamu inovativnih digitalnih medijev v Evropi.

Oštro je postal član Evropske mreže za standarde preverjanja dejstev.

PREBERI VEČ

Oštro je pridobil status nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu.

2024

**Vodja Zvezoskopa Klara Škrinjar
ime tedna na Valu 202.**

**Oštrov Inkubator za mlade
preiskovalne novinarje nominiran
za evropsko nagrado za
družbeno inovacijo SozialMarie.**

... In še nismo zaključili

12

Pogled naprej

V minulem letu smo napredovali na doma-
la vseh področjih, ki smo jih v petletnem
poročilu navedli prav na tem mestu, kot
pogled naprej.

Napovedali smo, da bomo poleg mladih upov
angažirali tudi bolj izkušene kolege, da se bomo
lahko še bolj usmerili v pomembne nacionalne
teme. Da se bomo posvetili uveljavljanju nepro-
fitnega medijskega sektorja v Sloveniji in pridobivanju sredstev za osnovno delovanje, kar je neločljivo povezano z diverzifikacijo virov financiranja in povečanjem mikro donacij bralcev.

Ekipa se je razširila. Objavili smo nekaj pomembnih nacionalnih zgodb in projektov, načrtujemo pa že nove. Prispevali smo podrobne pripombe na predlog novega zakona o medijih, ki bo prav tako reguliral neprofitni medijski sektor.

Kljub velikemu pomanjkanju možnosti za financiranje osnovnega delovanja v EU nam je uspelo pridobiti večletno donacijo fundacije Limmelight, ki bo pokrila del teh potreb. Pripravljamo tudi dve kampanji, namenjeni razvoju novih virov financiranja.

V sedmem letu Oštrovega štetja bomo:

1

razvili najmanj en kompleksen preiskovalni projekt nacionalnega pomena,

2

postopno povečali število manj kompleksnih preiskovalnih zgodb, temelječih na aktualnem dogajanju,

3

sodelovali v lokalnih, regionalnih in mednarodnih novinarskih partnerstvih,

4

razvili in izobrazili vsaj štiri nove študente oziroma mlade novinarje,

5

nadaljevali z notranjim izobraževanjem in izobraževanji za druge medije,

6

končali integracijo novega upravno-komunikacijskega oddelka v Oštrov delovni tok in delovne procese,

7

izboljšali delovne procese, da bodo bolj učinkoviti,

8

po svojih močeh aktivno in tvorno prispevali k snovanju novega medijskega zakona v delu, ki Oštro neposredno zadeva,

9

usmerili prizadevanja v dve novi vrsti finančne podpore, ki Oštru doslej nista bili dosegljivi.

13

Ljudje

Uredništvo

Anuška Delić

ustanoviteljica, direktorica
in odgovorna urednica

“

Preiskovalno novinarstvo je danes, ko se soočamo z upadom demokratičnih norm in načel, zadnji branik pred totalitarizmi vseh vrst.

Klara Škrinjar

urednica, novinarka

“

Dobro novinarstvo je branik demokracije, detektor anomalij in ščit posameznika pred norostmi sodobnega sveta.

Matej Zwitter

urednik, novinar

“

Neprofitni mediji so odgovorni zgolj javnosti – zato so lahko drzni in načelni. So protiutež centrom moči.

Uroš Škerl Kramberger

urednik, novinar

“

Novinarstvo je vstopnica v vse svetove, od barake do palače, od berača do papeža. Vstopnica vedno velja za dve osebi. Brez bralca novinar ne gre nikamor. Ko sta skupaj, je zabavno: novinar dviguje preproge, da lahko bralec vidi, kaj je spodaj.

Maja Čakarić

urednica, novinarka

“

Svoboda ni le privilegij tistih, ki si želijo moči in oblasti. Preiskovalno novinarstvo razkriva njihove zlorabe, da lahko svoboda ostaja pravica vseh.

Žana Erznožnik

novinarka, urednica
razkrinkavanja.si

“

Dobro novinarstvo razjezi oblastnike in privilegirane, obenem pa opolnomoči vse druge.

Uredništvo

Samo Demšar

novinar, namestnik urednice
razkrinkavanja.si

“

S preiskovalnim
novinarstvom se upiramo
manipulacijam, strahu in
negotovosti, ki ustrezajo
predvsem tistim na oblasti.

Nina Rozman

novinarka študentka

“

V projektu Razkrinkavanje
sem se priučila, kako
ločevati med verodostojnimi
in neverodostojnimi
viri informacij, spretno
uporabljati javno dostopne
baze podatkov in iz njih
izluščiti ključne informacije.
Prav tako se med delom
pri projektu urim v urejanju
novinarskih besedil.

Eva Gračanin

novinarka študentka

“

Pri projektu Razkrinkavanje
sem se priučila natančnosti,
»izostrila vid« in razvila
boljšo orientacijo po
podatkovnih bazah.

Meta Gantar

novinarka študentka

“

Na fakulteti za družbene
vede so nas učili o pomenu
točnega poročanja in
večkratnega preverjanja
informacij, a sem šele
pred petimi leti pri
Razkrinkavanju zares
ugotovila, kako to deluje
v praksi.

Martin Justin

novinar študent

“

Preverjanje dejstev
pomaga ljudem, da kritično
vrednotijo informacije v
medijih in na družbenih
omrežjih, in tako ustvarja
bolj razgledano in
informirano družbo.

Katja Turšič

novinarka študentka

“

Naučila sem se, kako
zamudna sta lahko
iskanje verodostojnih
virov informacij in njihovo
preverjanje, zato bolje
razumem, zakaj v medijih
prihaja do zmot.

Tina Geč

novinarka študentka

“

Pri delu za Razkrinkavanje.si sem pridobila veliko novih veščin, pomembnih za kvalitetno in korektno novinarsko ter preiskovalno delo. Dragocen je tudi proces urednikovanja in mentoriranja, saj novinarjem zagotavlja tako samostojnost kot celovito podporo.

Žan Premrov

novnar študent

Lara Mavrič

novinarka študentka

Svet zavoda

Miranda Patručić

*preiskovalna novinarka in
odgovorna urednica OCCRP*

Nataša Briški

*soustanoviteljica in
direktorica zavoda
Metina lista*

Nils Mulvad

*partner in urednik pri
medijski družbi Kaas
& Mulvad*

Strokovni svet zavoda

Mojca Pajnik

*redna profesorica na
Fakulteti za družbene vede
Univerze v Ljubljani*

**Marina Walker
Guevara**

*izvršna urednica
organizacije
The Pulitzer Center*

Uprava

**Manca Šetinc
Vernik**

vodja projektov

Nika Logar

komunikatorka

Anja Košir

*sodelavka za družbene
medije*

14

Finančno poročilo

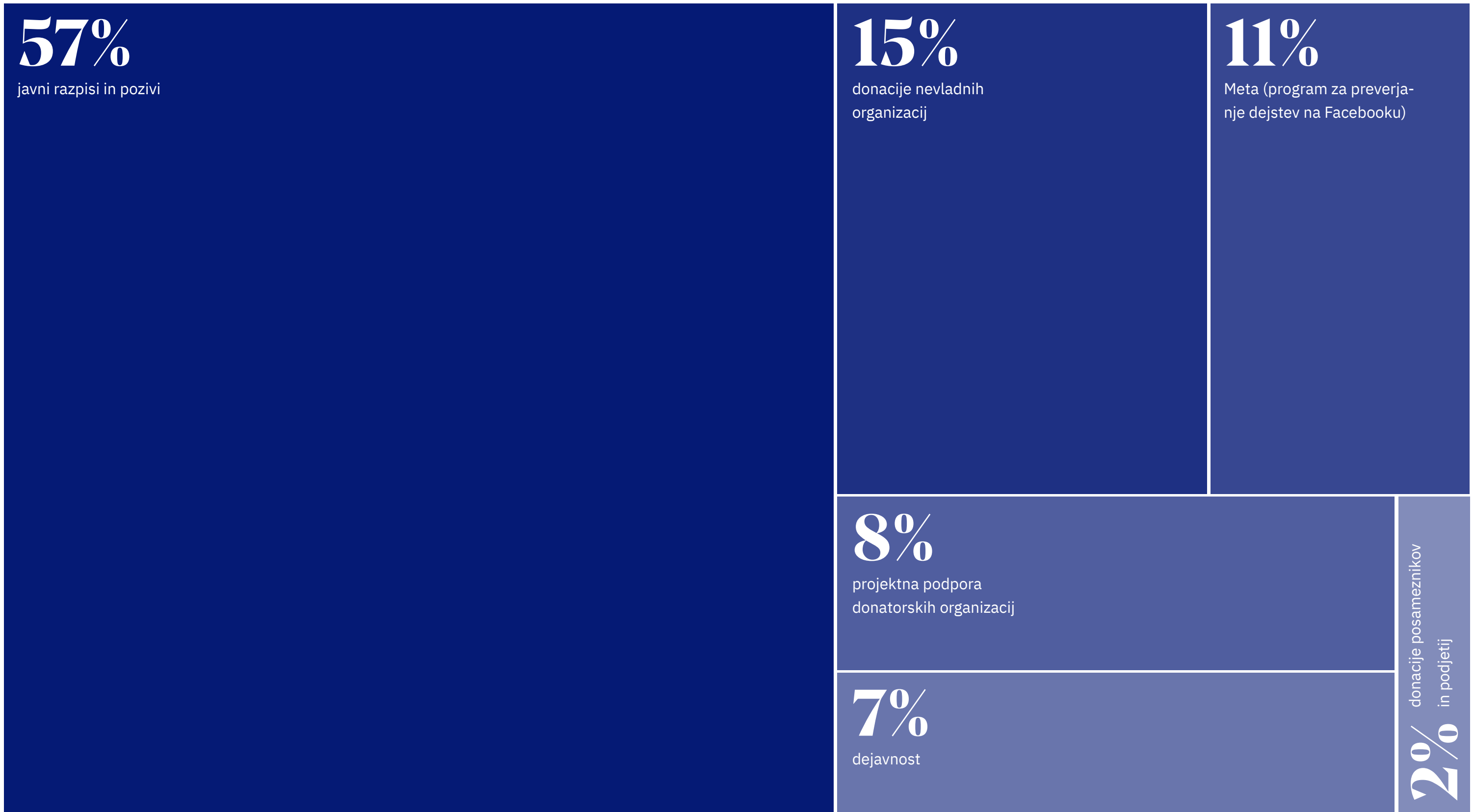
Struktura prihodkov v letu 2023 (v evrih)

Vir sredstev	Znesek	
javni razpisi in pozivi		
Ministrstvo za kulturo*	58.706,83	
Google News Initiative	36.310,00	
Veleposlaništvo ZDA v Ljubljani	34.288,64	
Evropska komisija in NED (prek združenja "Zašto ne")	25.465,36	
The European Media and Information Fund	25.086,33	
Evropska komisija (prek Univerze v Dubrovniku)	15.434,59	
Veleposlaništvo Kraljevine Nizozemske	14.066,00	
OCCRP/GACC	10.499,48	
Prague Civil Society Centre	9.270,00	
Transparency International Slovenija	7.120,00	
Journalismfund.eu	3.360,00	
projektna podpora donatorskih organizacij		
National Endowment for Democracy	34.942,69	
donacije za osnovno delovanje		
Limelight Foundation	65.000,00	
Anne Avis (prek OCCRP)	4.645,54	
posamezniki	3.905,05	
Meta (program za preverjanje dejstev na Facebooku)	45.672,61	
dejavnost	28.747,30	

Odhodki (v evrih)

skupni odhodki	344.481,00
-----------------------	-------------------

* 26.947,18 € smo od Ministrstva za kulturo dobili po uspešni tožbi v zvezi z javnim razpisom za sofinanciranje programskih vsebin medijev v letu 2020

Oštro se kot neprofitna medijska organizacija, organizirana kot zavod, financira iz sredstev, pridobljenih na javnih razpisih in pozivih, iz dejavnosti, prispevkov in donacij. Vsa pridobljena sredstva po plačilu stroškov namenimo nazaj v novinarstvo in za razvoj centra.

Oštro podatke o pridobljenih sredstvih, odhodkih zavoda in prihodkih iz dejavnosti javno objavlja na spletni strani o financiranju.

V letu 2023 so Oštro podprli:

Brez vas ni nas.

PODPRI OŠTRO